

Nr 433.

Av herr **Adolfsson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 212, med förslag till lag om ändring i kommunalskatte-lagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.*

I uppdraget för 1945 års statsskatteberedning ingick att på nytt pröva frågan om uttagande av en engångsskatt på förmögenhet. Något förslag om införande av en sådan skatt framlades icke av beredningen. I ett särskilt yttrande av herr Hermansson föreslogs emellertid att skatteberedningens övriga förslag borde kompletteras med uttagandet av en engångsskatt på större förmögenheter. I detta yttrande, som helt täcker vår uppfattning i denna fråga, anfördes bl. a.:

Så länge kriget varade kunde det givetvis göras gällande, att det ur principiell synpunkt var likgiltigt om förmögenheternas bidrag till täckning av krisperiodens utgifter, d. v. s. den värnskatt å förmögenheterna som riksdagen uttalat sig för, uttogs i en eller flera omgångar. Det väsentliga var att en sådan värnskatt överhuvud taget komme till införande. När kriget nu emellertid är slut sedan snart två år tillbaka måste läget sägas ha undergått en väsentlig förändring. Det förefaller svårt, för att icke säga omöjligt, att tänka sig någon annan form under vilken förmögenheterna i nuvarande läge kunna bidra till täckning av krisutgifterna än genom en engångsskatt. Det torde nämligen icke vara möjligt att upprätthålla betraktelsesättet, att den ökade skattebördan på förmögenheterna genom skärpning av den årliga förmögenhetsskatten och införande av kvarlåtenskapsskatt under en lång tidsperiod framåt skall betraktas som bidrag till utgifterna under åren 1939—1945. Ett sådant betraktelsesätt förutsätter för övrigt att den skärpta årliga belastningen av förmögenheterna skulle avgränsas framåt i tiden, något som icke skett i det föreliggande förslaget.

Detta betraktelsesätt förutsätter vidare, att höjningen av den årliga skattebelastningen å förmögenheterna blir av någorlunda hög storleksordning, så att förmögenheternas bidrag till täckande av krisutgifterna icke uttages under orimligt lång tid. Med den av beredningen föreslagna höjningen om 70 miljoner kronor skulle det uppenbarligen dröja årtionden innan man kommer upp till en sammanlagd summa, som motsvarar vad tidigare nämnts i diskussionen om engångsskatten.

Oavsett om man kan betrakta den av beredningen föreslagna skärpningen av den årliga förmögenhetsbeskattningen såsom en sådan värnskatt å förmögenhet, som redan år 1940 beslöts av riksdagen, men som icke kommit till uttagande, eller man motiverar denna skärpning ur andra utgångspunkter — vilket jag för min del icke finner svårt — synes det berättigat att därjämte en särskild engångsskatt å större förmögenheter utgår. Detta särskilt mot bakgrunden av den utveckling av skattebelastningen på inkomster respektive förmögenheter som ägt rum under krigsåren och som i beredningens betänkande sammanfattas sålunda, »att skattebelastningen under de senare åren ökat avsevärt mera för

inkomst än för förmögenhet samt att beträffande förmögenheterna skatteökningen är relativt stor för de mindre och medelstora förmögenheterna men förhållandevis ringa för de största förmögenheterna».

Denna engångsskatt bör konstrueras efter följande huvudgrunder.

I vad gäller frågan om skattskyldighet och skattepliktig förmögenhet ansluter jag mig i huvudsak till de synpunkter som anförts i bil. 3 till den av prof. Erik Lindahl utarbetade »Promemoria angående förutsättningarna för och verkningarna av en engångsskatt å förmögenhet i Sverige» (SOU 1942:52). Bestämmelserna i dessa stycken i den av beredningen föreslagna förordningen om statlig förmögenhetsskatt hör i huvudsak tillämpas, dock med vissa avvikelser i överensstämmelse med Lindahls förslag. — — —

För att icke engångsskattens uttagande skall föranleda ekonomiska svårigheter för ägarna av smärre förmögenheter, bland vilka böndernas huvudmassa torde utgöra det stora flertalet, föreslår jag att gränsen för det skattefria beloppet sättes så pass högt som vid 40 000 kronor. Detta betyder att endast ett par procent av samtliga yrkesutövare kommer att beröras av engångsskatten. Enligt uppgifterna vid 1943 års taxering utgjorde nämligen antalet förmögenhetsägare med över 40 000 kronor i förmögenhet icke flera än sammanlagt 89 887. Engångsskatten blir sålunda i den föreslagna utformningen en skatt enbart på de stora förmögenheterna.

Skatten bör förslagsvis utgå efter följande skatteskala, som i huvudsak är densamma som i Lindahls promemoria anförda skatteskala enligt alternativ I.

Förmögenhetsbelopp mellan (1 000 kr.)	Engångsskatt å för- mögenhet i %
0— 40	—
40— 80	8.00
80— 150	9.75
150— 300	11.50
300—1 000	13.25
1 000—	15.00

Engångsskattens storlek i vissa konkreta fall framgår av följande tabell.

Förmögenhet i kr.	Kr.	%
45 000	400	0.9
50 000	800	1.6
60 000	1 600	2.7
80 000	3 200	4.0
100 000	5 150	5.2
150 000	10 025	6.7
300 000	27 275	9.1
1 000 000	120 025	12.0
2 000 000	270 025	13.5
10 000 000	1 470 025	14.7

I genomsnitt torde det totala skattebeloppet enligt denna skala motsvara omkring 10 % av hela summan beskattningsbar förmögenhet.

Den taxering av förmögenheterna, som lägges till grund för engångsskatten, bör vara avsevärt effektivare än den nuvarande och omfatta väsentliga belopp som nu undgår beskattning. Detta är viktigt både ur synpunkten att skatten

bör inbringa så stora belopp som möjligt och att den bör träffa de skattskyldiga så rättvist och jämnt som möjligt. I statsskatteberedningens direktiv ingick att ägna uppmärksamhet åt frågan om en förbättring av taxeringsförfarandet i vad avser förmögenhetsuppgifterna. I direktiven anfördes att »betydande förmögenhetsbelopp för närvarande med all säkerhet undandragas beskattning», varför det »framstår såsom angeläget att få till stånd bättre förhållanden i detta avseende». Av skäl som framgår av betänkandet har beredningen icke kunnat uppta dessa frågor till prövning, utan föreslår att de bli föremål för särskild utredning. Jag förutsätter att denna utredning bedrivs med sådan skyndsamhet, att de därvid vunna resultaten kan vinna tillämpning vid den taxering av förmögenheterna, som lägges till grund för engångsskatten.

I vad gäller förfarandet vid skattens inbetalning bör i huvudsak kunna gälla de regler, som av beredningen föreslagits beträffande kvarlåtenskapsskatten. Vissa intecknade skuldebrev liksom börsnoterade aktier kan sålunda godtagas såsom likvid för viss del av skattebeloppet, varjämte erläggande av skatten genom årliga inbetalningar under viss period efter särskild ansökan under vissa omständigheter kan medgivas. Frågan om anordnande av krediter för fastighetsägare och andra skattskyldiga, som ej utan förlust kan realisera någon del av sin förmögenhet, bör därjämte övervägas.

Det är omöjligt att exakt kunna beräkna, hur stor avkastningen av en engångsskatt uttagen efter ovan anförda huvudlinjer skulle bli. Med utgångspunkt i de av Lindahl utförda beräkningarna torde emellertid skattens avkastning kunna antas komma att ligga mellan 1 200 och 1 500 miljoner kronor. Härvid har alltså förutsatts dels en utvidgning av skattskyldigheten och begreppet skattskyldig förmögenhet, dels en effektivisering av taxeringsförfarandet. Det är främst svårigheten att beräkna verkningarna av denna förbättring av förmögenhetstaxeringen, som gör att varje kalkyl av skattebeloppet måste bli högst approximativ.

Till belysande av den här föreslagna engångsskattens storleksordning kan nämnas att Lindahl i sin promemoria gör två alternativa antaganden i fråga om engångsskattens storlek. För den händelse att kriget tänkes avslutat under år 1943 eller snart därefter, förutsattes engångsskatten tillföra staten ett kapital på omkring 2 miljarder. Om kriget åter tänkes få en längre varaktighet med en ökning av statsskulden till ca 13 miljarder som följd antages skatten utgå med 50 % högre skattesatser och alltså inbringa omkring 3 miljarder. En engångsskatt enligt bägge dessa alternativ karakteriseras av Lindahl såsom av »moderat storleksordning» under gällande förhållanden. Genom den här föreslagna skatten skulle inflyta ett mindre belopp än det lägsta av de ovan anförda. Skatten kan därför icke sägas vara av en särskilt betungande storleksordning, vilket för övrigt också framgår av de i tabellen framräknade siffrorna för dess belopp vid olika förmögenhetslägen. Givetvis måste hänsyn här tagas till den samtidigt föreslagna skärpningen av den årliga förmögenhetsbeskattningen. Det är detta hänsynstagande som framför allt motiverat det relativt låga skattebeloppet för engångsskatten.

I diskussionen omkring engångsskatten har såsom motivering för att en dylik skatt icke borde komma till uttagande anförts svårigheterna i samband med dels taxeringen av de skattskyldiga förmögenheterna, dels transfereringen av de i skatt uttagna förmögenhetsvärdena till staten.

I det av statsskatteberedningens majoritet formulerade avslagsyrkandet beträffande engångsskatten har »vanskligheter av teknisk natur — framför allt

i fråga om taxeringsförfarandet» anförts såsom motivering. Man säger sig befara, att de med skatten förbundna olägenheterna skola överväga fördelarna. Självfallet föreligger ett relativt svårlöst problem i fråga om taxeringsförfarandet. Ovan har ju också förutsatts, att den av statsskatteberedningen förordade utredningen angående en effektivisering av förmögenhetstaxeringen bedrivs med sådan skyndsamhet, att dess resultat kan vinna tillämpning vid taxeringen för engångsskatten. Bortsett emellertid härifrån kan jag icke dela den inställning, som kommit till uttryck i diskussionen i detta ämne, att det förhållandet att vissa förmögenhetsbelopp nu undrandragas taxering och skattläggning skulle kunna få motivera att de taxerade förmögenheterna icke böra underkastas en engångsskatt. Det kan givetvis anföras att en orättvisa genom engångsbeskattningen begås mot de lojala förmögenhetsägare, som korrekt uppger sina förmögenheter, i det de icke korrekt deklarerande förmögenhetsägarna slippa undan. Rättsviseproblemet bör emellertid icke ses enbart ur denna aspekt. Avgörande enligt mitt sätt att se är att en orättvisa begås mot den stora massan av icke-förmögenhetsägare i samhället, vilka under krigsåren burit en kraftig sänkning av sin redan förut låga levnadsstandard, om den utlovade värnskatten på förmögenhet icke kommer till uttagande. Svårigheterna vid taxeringen måste alltså anses vara av underordnad roll i jämförelse med de fördelar som ur olika synpunkter är att vinna med engångsskatten.

I vad gäller transfereringen till staten av de i skatt uttagna förmögenhetsvärdena torde det kunna sägas, att svårigheterna härvidlag tidigare överdrivits i den allmänna diskussionen. Det har hävdats att det för många skattskyldiga skulle uppstå svårigheter därigenom att deras likvida tillgångar icke skulle förslå för erläggande av skatten. Det material som redovisas i bil. 12 till beredningens betänkande är värdefullt till diskussionen på denna punkt. Det förefaller mig bestyrka, att transfereringsproblemet sannolikt icke kommer att medföra sådana komplikationer, som det tidigare ansetts. Jag kan här inskränka mig till att citera vad i detta stycke sägs i beredningens betänkande, att det lär »vara otvivelaktigt, att kvarlåtenskapsskatten icke kan avvisas på den grund att dess erläggande skulle omöjliggöras av bristande likviditet». Detsamma torde enligt min mening kunna sägas om engångsskatten. När det gäller de likviditetssvårigheter, som enligt beredningens mening »lika otvivelaktigt» emellertid komma att yppa sig i åtskilliga fall har ju i det föregående föreslagits åtgärder som kunna undanröja dessa svårigheter (accepterande av vissa intecknade skuldebrev och börsnoterade aktier som likvid, erläggande av skatten genom årliga inbetalningar och anordnande av krediter i vissa fall). Under sådana förhållanden synes argumentet om likviditetssvårigheterna såsom hinder för uttagande av en engångsskatt icke kunna tillmätas avgörande betydelse.

Jag förutsätter att den föreslagna engångsskatten uttages snarast möjligt. Dyrbar tid har redan försuttits i detta avseende. En engångsskatt uttagen och inbetald 1948 torde, såvitt nu kan bedömas, kunna medföra gynnsamma verkningar även som ett led i kampen mot inflationstrycket. Jag citerar här vad som anförts i uttalandet från beredningens majoritet: »Engångsskattens konjunkturella inflytande går sannolikt i övervägande grad i depressiv riktning. Den torde i detta hänseende närmast vara att jämställa med en kraftig skärpning av löpande inkomstbeskattning. I rådande ekonomiska läge skulle den därför, lämpligt utformad, kunna verka i viss mån stabiliserande. Både finansiella och konjunkturella skäl kunna sålunda för närvarande anses tala för att skatteformen prövas.»

De genom engångsskatten till staten överförda förmögenhetsvärdena böra enligt min mening icke, såsom tidigare förutsatts i diskussionen om engångsskatten, användas för nedbringande av statsskulden. Även om den under krigsåren tillkomna ökningen av statsskulden ur vissa synpunkter medför betydande olägenheter förefaller en avbetalning på denna skuld icke vara den mest rationella användningen av engångsskattens belopp. Detta kunde för hela folkhushållet nyttiggöras på ett bättre sätt, om det användes för direkt och indirekt produktiva investeringar (bostadsbyggande, förbättring av folkhälsan, förbättring av undervisningsväsendet etc.).

Av de olika remissinstanserna har Landsorganisationen instämt i kravet på en engångsskatt som komplement till de övriga skatteförslagen. Kooperativa förbundet har även uttalat sig för uttagande av en engångsskatt, men närmast tänkt denna som ett alternativ till skärpningen av förmögenhetsbeskattningen i övrigt.

Departementschefen har i proposition nr 212 anslutit sig till beredningens förslag, att någon engångsskatt icke bör uttagas. Han ställer skärpningen av den årliga förmögenhetsskatten och införandet av kvarlåtenskapsskatten som alternativ till engångsskatten och finner de första formerna för förmögenhetsbeskattningen »vara att föredraga». Han tar emellertid icke ställning till den i det ovan citerade särskilda yttrandet framförda argumentationen, att denna frågeställning med hänsyn till tidigare uttalanden av riksdagen icke är korrekt.

Som enda sakskalet för att den av riksdagen en gång i princip beslutade engångsskatten på förmögenhet icke skall uttagas anfördes i departementschefens yttrande, att man icke på så kort tid som skulle vara nödvändigt hinner genomföra en förmögenhetstaxering, »som kunde anses i allt väsentligt riktig och rättvisande» eller »i övrigt på ett tillfredsställande sätt lösa de med skatten förbundna svårigheterna av taxeringsteknisk art». Det är riktigt att dyrbar tid redan försuttits när det gäller att ordna dessa spørsmål. Hade man från statsmakternas sida verkligen velat ta ut en engångsskatt på förmögenheterna kunde de taxeringstekniska problemen ha lösts för länge sedan. Att man sedan denna fråga förhalats i det oändliga nu kommer och anför själva denna förhållning som motivering för avslag — och just från dem som äro skuld till uppskovet — förefaller oss något malplacerat. Borsett härifrån anse vi svårigheterna vid taxeringen vara av underordnad betydelse jämfört med de fördelar som äro att vinna genom engångsskatten. En raskt bedriven utredning om förbättring av förmögenhetstaxeringen kan säkert genomföras i så god tid, att resultaten kunna tillämpas vid den taxering av förmögenheterna, som lägges till grund för engångsskatten.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 212 besluta att år 1948 uttaga en engångsskatt på större förmögenheter i enlighet med de riktlinjer som anförts i det

ovan citerade särskilda yttrandet till 1945 års skatteberednings förslag samt föranstalta om utarbetandet av nödvändig författningstext,

dels ock att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsam utredning om en förbättring och effektivisering av förmögenhetstaxeringen.

Stockholm den 9 maj 1947.

Gunnar Adolffson.

Gösta Kempe.

H. Hagberg.

K. Senander.

S. Rönn-Christiansson.
